

Sygn. akt III CZ 181/22

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)

SSN Jacek Grela

SSN Kamil Zaradkiewicz (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku H. C.

z udziałem J. W., D. J., Z. J., J. B.

i Gminy K.

o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 30 czerwca 2022 r.,

zażalenia uczestniczki J. W. na postanowienie

Sądu Okręgowego w K.

z dnia 15 grudnia 2021 r., sygn. akt II Ca [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie i pozostawia
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego
w postanowieniu kończącym postępowanie w instancji.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 15 grudnia 2021 r. Sąd Okręgowy w K. po rozpoznaniu sprawy z wniosku H. C. z udziałem J. W., D. J., Z. J., J. B., Gminy K. o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie, na skutek apelacji Uczestniczki J. W. od postanowienia Sądu Rejonowego w W. z 8 lipca 2021 r., uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd II instancji uznał, że niedokonanie przez Sąd Rejonowy ustaleń

faktycznych we wskazanym w motywach orzeczenia zakresie oznacza nierozpoznanie istoty sprawy. W ocenie Sądu *ad quem*, materiał dowodowy dawał w niniejszej sprawie podstawy, aby przyjąć, iż po wejściu w posiadanie nieruchomości miało miejsce korzystanie z niej, manifestowanie samodzielnie i niezależnie od woli innych osób władztwa odpowiadającego władztwu właściciela. Jednak posiadacz B. T. znajdował się przed scaleniem nieruchomości w posiadaniu innej nieruchomości podlegającej wymianie w ramach tego postępowania, a jego posiadanie w tym zakresie należy doliczyć do okresu posiadania nieruchomości już po scaleniu.

Zażalenie na powyższe postanowienie Sądu Okręgowego w K. wniosła do Sądu Najwyższego Uczestniczka J. W., zarzucając mu naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. Uczestniczka wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji oraz o zasądzenie od Wnioskodawcy na rzecz Uczestniczki J. W. kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie Wnioskodawczyni wniosła o oddalenie zażalenia i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1 i 1¹ k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W postępowaniu zażaleniowym w niniejszej sprawie Sąd Najwyższy ocenia, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 4 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie orzeczenia kasatoryjnego, zamiast reformatoryjnego, i – w zależności od wyniku – albo oddała zażalenie, albo uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę sądowi II instancji do ponownego rozpoznania (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 września 2014 r.,

IV CZ 49/14; z 2 października 2014 r., IV CZ 54/14; z 31 stycznia 2018 r., I CZ 8/18; z 22 października 2020 r., IV CZ 63/20).

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c. uchylenie wyroku połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji może nastąpić w razie nierozpoznania istoty sprawy przez ten sąd oraz gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Nierozpoznanie istoty sprawy, w rozumieniu powyższego przepisu, jest wadliwością rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez sąd I instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź zaniechaniu zbadania przez ten sąd materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, Nr 1, poz. 22; z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003, z. 3, poz. 36; z 19 czerwca 2013 r., I CSK 156/13; z 25 czerwca 2015 r., V CZ 35/15; z 7 kwietnia 2016 r., II CZ 6/16; z 10 marca 2021 r., II CZ 63/20). Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi także w przypadku dokonania przez sąd I instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby poczynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej; w takiej sytuacji uzasadnione jest uchylenie orzeczenia ze względu na respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, Nr 5, poz. 68; z 23 września 2016 r., II CZ 73/16; z 24 stycznia 2017 r., V CZ 92/16).

Rozpoznanie istoty sprawy wymaga zawsze prawidłowego zidentyfikowania jej przedmiotu; bez tego zabiegu nie jest możliwe dokonanie oceny żądania pozwu w płaszczyźnie prawa materialnego. Nie jest możliwa zaś ocena tego przedmiotu w sytuacji, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia uniemożliwia prześledzenie rozumowania sądu I instancji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2018 r., I CZ 145/17).

O nierozpoznaniu istoty sprawy można by zasadnie twierdzić wówczas, gdyby wydanie przez Sąd II instancji orzeczenia co do *meritum* wymagało rozstrzygnięcia i omówienia w całości materialnoprawnych podstaw roszczenia, zaś postępowanie dowodowe wraz z oceną prawną zostałyby przeprowadzone w istocie jedynie w ramach jednej instancji. Taka sytuacja nie ma miejsca w niniejszej sprawie. Sąd Rejonowy przeprowadził postępowanie dowodowe i poczynił ustalenia faktyczne, a także rozstrzygnął sprawę merytorycznie. Nie stanowi natomiast okoliczności uzasadniającej zastosowanie art. 386 § 4 k.p.c. odmienna ocena stanu faktycznego, względnie konieczność przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego. Postępowanie odwoławcze sądu drugiej instancji stanowi kontynuację merytoryczną postępowania przed sądem *a quo*, a w konsekwencji ewentualna niekompletność ustaleń faktycznych czy konieczność przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego nie stanowią przesłanek uchylenia orzeczenia sądu I instancji z powodu nierozpoznania istoty sprawy.

Sąd Najwyższy przyjmuje konsekwentnie, że rozstrzygnięcie o uchyleniu orzeczenia i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania następuje w razie stwierdzenia takich wad orzeczenia w postępowaniu sądu pierwszej instancji, których sąd drugiej instancji nie może sam usunąć, wydając orzeczenie reformatoryjne. Prowadzenie przez sąd drugiej instancji uzupełniającego postępowania dowodowego i orzekanie reformatoryjne powinno zatem stanowić regułę, albowiem przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania znacznie przedłuża czas trwania postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 marca 2018 r., II UZ 118/17; z 21 lutego 2018 r., III PZ 15/17; z 29 października 2020 r., III PZ 6/20). Ewentualne niedokonanie prawidłowych w ocenie Sądu odwoławczego ustaleń faktycznych co do okresu wykonywania posiadania nieruchomości przed scaleniem, które może rzutować na to, w której chwili doszło do nabycia nieruchomości zamiennej, nawet jeśli może wpłynąć na konieczność zmiany żądania wniosku, a także ustalenie co do charakteru nabycia posiadania nieruchomości *in statu usucapiendi*, stanowią okoliczności, które Sąd *ad quem* może i powinien ocenić samodzielnie w ramach postępowania odwoławczego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie. Z uwagi na treść art. 29 § 2 i 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1904) Sąd Najwyższy, nie mając kompetencji do pominięcia stosowania przepisów ustawy, co wprost wynika z art. 179 ust. 1 Konstytucji RP, a także mając na względzie niepodważalność powołania sędziego na podstawie art. 179 Konstytucji RP, odstąpił w niniejszej sprawie od oceny prawidłowości powołania sędziego w składzie Sądu *ad quem*, mimo wyboru tegoż w postępowaniu przed Krajową Radą Sądownictwa ukonstytuowaną w składzie niespełniającym wymagań wynikających z art. 187 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 20 czerwca 2017 r., K 5/17, OTK ZU nr 48/A/2017). W konsekwencji Sąd Najwyższy odstąpił od oceny ważności postępowania czy skuteczności orzeczenia z powyższych względów, ponieważ jest ona niedopuszczalna, co wynika z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 7 października 2021 r., K 3/21, zaś w zakresie skuteczności wstrzymania („zawieszenia stosowania”) przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym - z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14 lipca 2021 r., P 7/20 (OTK ZU nr A/2021, poz. 49). Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą (art. 190 ust. 1 Konstytucji RP), co skutkuje niedopuszczalnością następczego stosowania przez Sąd unormowania uznanego przez Trybunał za niezgodny z Konstytucją RP, zaś ewentualne rozstrzygnięcie pozostające w sprzeczności z orzeczeniem TK w powyższym zakresie nie korzystałoby z przymiotu prawomocności materialnej w rozumieniu art. 365 k.p.c.

Tym samym Sąd Najwyższy nie znajduje podstaw do niestosowania w niniejszej sprawie zasady niedopuszczalności kwestionowania statusu sędziego (deklarowanej w art. 29 § 2 i 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym), co mogłoby sugerować rozstrzygnięcie w pkt 1 lit. d postanowienia Wiceprezes Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-204/21 R Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej (ECLI:EU:C:2021:593). Powyższe rozstrzygnięcia, a przede wszystkim treść art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, nie pozwalają bowiem na ocenę kryteriów odnoszących się do okoliczności wyboru kandydatów na stanowisko sędziowskie przez Krajową Radę

Sądownictwa, a w konsekwencji kwestionowanie skuteczności powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego przez Prezydenta RP, a tym samym ubezskutecznienia inwestytury, czego nie mogą w szczególności uzasadniać kryteria wskazane w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa oraz C.P., D.O. przeciwko Sądowi Najwyższemu, ECLI:EU:C:2019:982.

Niezależnie od powyższego jednak, również w świetle wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ewentualne wady procedury wyboru kandydata na urząd sędziego przed Krajową Radą Sądownictwa, nawet w razie uznania naruszenia Konstytucji RP w tym zakresie (poprzez stwierdzenie niezgodności z Konstytucją przepisów stanowiących podstawę procedury zakończonej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego), samodzielnie nie pozwalają na podważenie niezależności sądu rozpoznającego sprawę (wyrok TSUE z 29 marca 2022 r., C-132/20, w sprawie BN i in. przeciwko Getin Noble Bank S.A., ECLI:EU:C:2022:235), zaś samo powołanie przez Prezydenta RP na urząd sędziego jest niepodważalne (wyrok TSUE z 22 marca 2022 r., C-508/19, M.F. przeciwko J.M., ECLI:EU:C:2022:201). Tym bardziej niedopuszczalne jest – zarówno w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – podważanie skuteczności powołania na urząd sędziego stanowiącego prerogatywę Prezydenta RP, która zamyka proces nominacyjny, wykluczając możliwość jego „weryfikacji”. Dodać należy, że respektowanie zasady stabilności sprawowania urzędu sędziego powołanego na ten urząd przez Prezydenta RP na podstawie art. 179 Konstytucji RP, stanowi jeden z elementów gwarancji prawa do sądu w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji. W niniejszej sprawie nie wskazano natomiast jakichkolwiek okoliczności, które wymagałyby weryfikacji niezależności Sądu *ad quem*.

